Upseeriliitto ry:n lausunto puolustusvaliokunnalle
30.3.2017

EDUSKUNTA
Puolustusvaliokunta

VNS 3/2017 VP VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEKO
PUOLUSTUSHALLINNON HENKILÖSTÖRESURSSIT SELONTEKOKAUDELLA

Valtioneuvoston puolustusselonteko antaa puolustuspoliittiset linjaukset Suomen puolustuskyvyn ylläpidolle, kehittämiselle ja käytölle. Tekstin mukaan puolustusselonteolla ja sen toimeenpanolla varmistetaan, että Suomen puolustuskyky vastaa turvallisuusympäristön vaatimuksiin. Suomen uskottava puolustus perustuu selonteossa esitettyihin linjauksiin ja resursseihin.

Selonteossa on hyvin tuotu esiin materiaaliset tarpeet ja niiden kehittäminen. Mutta selonteon toimeenpanon toteuttava tärkein voimavara eli henkilöstö on käsitelty vain vajaassa puolessa sivussa. Ensimmäisenä asiana henkilöstöluvussa ovat säästöt. Puolustushallinto toimeenpanee sisäistä säästösuunnitelmaa, jolla pyritään vastaamaan tehtyihin kehysleikkauksiin sekä hallitsemaan kustannus- ja menopaineita. Puolustusvoimien toimintatapojen ja henkilöstöjärjestelmän kehittämisessä keskitytään ydintoimintaan ja tavoitellaan kustannustehokkuutta.
Tämä on jaottelun mukaan tärkein henkilöstöä koskeva linjaus.

Lyhyen luvun viimeisenä on toki kirjaus, että puolustusvoimauudistuksen jälkeinen palkatun henkilöstön määrä, noin 12 000, on vähimmäistarve puolustusvoimien nykyisten tehtävien toteuttamiseksi. Henkilöstön lisätarvetta ei ole arvioitu, vaikka tehtävät selonteon mukaisesti lisääntyvät ja tulevat vaativimmiksi.

Selonteossa on kyllä todettu, että sodan ajan joukkorakenne määrittää puolustusvoimien henkilöstörakenteen. Lisäksi tähän vaikuttavat puolustusvoimien rahoituskehys, tehtävät sekä puolustusvoimien uusien suorituskykyjen ja valtion toimintamallien kehittäminen. Missään kohtaa selontekoa ei ole kuitenkaan avattu, miten tämä vaikuttaa henkilöstömäärään ja laatuun sekä nimenomaan sen lisätarpeeseen. Myöskään ei ole tuotu esiin, että joitain tehtäviä vähennettäisiin. Puolustusvoimat toteuttaa pilkulleen sen, mitä sille annetaan tehtäväksi.

Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan puolustusvoimien ydintehtäviin kuten toimintavalmiuden ylläpitämisen, asevelvollisten kouluttamiseen sekä uusien suorituskykyjen ylläpidon ja kehittämisen edellyttämiin tehtäviin. Mistä ne kohdennetaan? Mistä vähennetään? Selonteosta jää vaikutelma, että puolustusvoimissa on ilmaa henkilöstössä, on paikkoja, joista voidaan henkilöstöä kohdentaa ydintehtäviin.

Yleisesti myönnetty totuus on kuitenkin se, että puolustusvoimissa on henkilöstöä jo nyt liian vähän kaikilla tasoilla. Jos jostain vähennetään, pitäisi siellä myös vähentää tehtäviä. Mutta kuinka se on mahdollista, kun tavoitteena on luoda uutta suorituskykyä ja kehittää vanhoja? Kirjaus 12 000 henkilöstä jää helposti mieleen kiveen hakattuna tasona, jota ei voi ylittää. Vaikka selonteossa se onkin ihan oikein kirjoitettu minimitasona nykyisille tehtäville.

Tehtyjen kyselyiden vastauksissa sekä joukko-osastokäyntien yhteydessä saaduissa palautteissa on korostunut henkilöstön jaksaminen. Ammattisotilaat pyrkivät tekemään tehtävänsä mahdollisimman hyvin työmäärästä ja resurssien vähyydestä riippumatta. Tämä on jo nyt alkanut näkyä tuskastumisena ja työuupumuksena. Palkan ja korvausten sijaan on kehittämistoiveena riittävän vapaa-ajan saaminen.

Esimerkkinä henkilöstötilanteesta on merivoimien aluspalvelu. Pätevyyksiä omaavaa henkilöstöä ei ole riittävästi, vaan osa henkilöstöä on joutunut olemaan sitoutuneena valmiuteen yhtämittaisesti jopa seitsemän viikkoa. Valmius tarkoittaa muun muassa sitä, ettei sen aikana voi mennä uimahalliin, saati lasten kanssa kylpylään. Hälytyksen saaminen ja ehtiminen alukselle määräajassa ei ole mahdollista. Henkilöstöä ei ole siis riittävästi nykyisten tehtävien kunnolliseen toteuttamiseen työhyvinvointi säilyttäen. Uutena tehtävänä tulee laivue 2020-hanke. Uudet alukset pitää ottaa vastaan ja koeajaa. Tämä tehdään lisätehtävänä samanaikaisesti nykyisen toiminnan ja valmiuden kanssa. Vastaavanlaisia tilanteita on kaikissa puolustushaaroissa. Huomioon on otettava myös uutena tuleva kansainvälisen avun antaminen. Siihen lähtevällä henkilöstöllä ei ole sijaisia, muut tekevät lähtijöidenkin työt.

Jotta selonteon linjaukset ja tavoitteet voivat toteutua, se edellyttää suunnittelua ja panostamista myös henkilöstöön. Pelkillä koneilla ja materiaalilla ei puolustuskykyä paranneta eikä edes ylläpidetä. Lisääntyvät vaativammat tehtävät edellyttävät lisää erityisesti sotilashenkilöstöä ja siihen tarvittavat rahoitusresurssit. Lisäksi toiminnan tason ylläpitäminen tarvitsee riittävän rahoituksen.

Puheenjohtaja

Jari Rantala

Järjestöpäällikkö

Kari Nousiainen